

MUSEUM

Ons' Lieve Heer op Solder

't Haantje

47

't Haantje 47, december 2015 Nieuwsbrief van Museum Ons' Lieve Heer op Solder
Oudezijds Voorburgwal 38-40 1012 GE Amsterdam www.opsolder.nl

SPECIALE EDITIE

Speurtocht

In deze speciale editie van 't Haantje sta ik – voor één keer – op de vaste plek van Judikje Kiers. Een hele eer! En een mooi moment om over mijn persoonlijke 'Ons'-Lieve-Heer-op-Solder-reis' te verhalen. Een reis die reeds in 2001 begon. En die eind december voor mij officieel eindigt.

Vanaf dat prille begin heb ik mij als conservator vooral bezig gehouden met de restauratie van het oude pand. Het doel van de restauratie was om de sfeer van een historisch huis terug te brengen. Met het restauratieteam, onder leiding van restauratiearchitect Frederik Franken, is – na uitgebreid onderzoek – een groot aantal onderdelen van het huis onder handen genomen. Zo zijn de vele trappen gerestaureerd en de verschillende ruimten in hun oorspronkelijke kleuren teruggebracht. Ook zijn de 19de-eeuwse gaslampen teruggebracht in de kerk, nu met lampjes die net als gaslicht kunnen flikkeren.

Maar een monument komt pas echt tot leven als er aandacht wordt besteed aan de mensen die er hebben gewoond en gewerkt. Aan mij de taak om zoveel mogelijk gegevens over de oorspronkelijke bewoners te achterhalen. Dat was nog niet zo eenvoudig; familiearchieven van Jan Hartman of van priester Parmentier ontbraken. Ik heb dan ook veel tijd moeten doorbrengen in allerlei archieven om toch een beeld te kunnen schetsen van de verschillende personages. Het was een heerlijke speurtocht, met soms verrassende resultaten. In een Duits archief ontdekte ik bijvoorbeeld de handelsbrieven van Hartman!

In 2013 bleek dat een bijzondere bron van informatie vlak onder onze neus verstopt zat: tijdens werkzaamheden werd onder het museum een eeuwenoude beerput ontdekt! Een grote collectie voorwerpen werd bijna letterlijk in onze schoot geworpen. Zo kwamen we bijvoorbeeld op het verhaal van het bierhuis van de familie Van der Meulen.

Deze en andere verhalen staan nu centraal in het museum. In de audiotour, beschikbaar in zeven talen, maar ook in de nieuwe publicatie *Ons' Lieve Heer op Solder*. Twee waardige middelen om de personages uit het verleden tot leven te brengen en de belevingswaarde voor de bezoeker te vergroten. En een mooie afronding van een geweldige tijd bij dit museum.

Thijs Boers
conservator

Geslaagde afronding Blij met proces en resultaat

Foto: Christian Richters

Judikje Kiers is net terug van een korte vakantie, waarin ze even kon bijkomen van de hectiek rond de opening van het vernieuwde museum. Het eerste wat ze op deze fraaie herfstochtend deed, was een rondgang maken door het hele museum. 'Steeds dacht ik: wat is het mooi geworden. Wat is het boven verwachting goed gelukt allemaal.'

Op sommige plekken realiseert ze zich dat extra, bijvoorbeeld waar bezoekers de overgang van het entreegebouw naar het oude pand maken. 'We hebben ons van tevoren geregeld afgevraagd: is het contrast niet te groot? Begrijpen de mensen die overgang wel? Je kunt daarvoor oplossingen bedenken, maar de spannende vraag blijft: pakt het ook goed uit?'

Je weet waar je naartoe gaat, omdat je het ervaart.

Het antwoord is duidelijk. 'Je gaat door de schuifdeur, je kijkt de trappen op. Je ziet de onderkant van de vloer, je hoort daar mensen lopen. Je ruikt het oude gebouw. Je weet waar je naartoe gaat, omdat je het ervaart. En dan begint de reis; vanuit de witte gedematerialiseerde wereld van het entreegebouw stap je in de materiële wereld van het oude huis.'

Acht finales

Gedurende de hele restauratie en verbouw was het museum geen dag gesloten. 'Geen uur zelfs.' Maar tijdens de opening door Koningin Máxima was het anders. 'Voor het eerst in al die jaren moesten we even dicht. Dat was natuurlijk onze eer te na. Nadat de koningin was vertrokken, openden we meteen de deuren en kon de buurt erin. Tot tien uur 's avonds.'

De opening werd voorafgegaan door acht feestelijke ontvangsten voor allerlei betrokkenen en relaties. 'Dat waren mooie generales', zegt Judikje Kiers. 'Vrijwel alle mensen die we daar bij wilden hebben, waren er; ook de mensen van het allereerste begin. We hebben allemaal keihard gewerkt, vooral de laatste jaren en maanden. Het was heel goed om na zo'n intensieve en spannende periode de afronding gezamenlijk te kunnen vieren.'

Vier waarden

Die geslaagde afronding was volgens de museumdirecteur geheel in lijn met het daaraan voorafgaande proces,

dat dertien jaar geleden begon met de vaststelling dat er dringend iets moest gebeuren om het museum optimaal te kunnen behouden. 'We begonnen toen met een visie en daar hebben we al die tijd aan vast gehouden. Behoud en versterking van vier belangrijke waarden van het museum stonden daarin voorop.'

Om te beginnen de *historische waarde* van het gebouw. Ons' Lieve Heer op Solder vertegenwoordigt een belangrijk stuk Nederlandse geschiedenis. Dat verhaal is in het nieuwe museum versterkt, onder meer in de introductiefilm met een verwijzing naar de uitspraak van Willem van Oranje over religieuze verdraagzaamheid.

Ook de *authenticiteitswaarde* is danig versterkt, op basis van gedegen onderzoek in archieven en andere bronnen. Het historische pand is in een zo oorspronkelijk mogelijke staat teruggebracht, kijk maar naar de kleuren, het licht, de matten op de vloer. 'Dit gebouw is echt oud, en je voelt dat ook.'

VERVOLG >

VERVOLG VAN VOORPAGINA

Daarmee doelt Kiers ook op de *belevingswaarde*. Om die te vergroten, verdwenen de vitrines en tekstbordjes. 'De objecten in het Oude Huis staan nu op een natuurlijke manier uitgesteld.'

Tot slot de *maatschappelijke waarde*. 'Het museum heeft een boodschap voor deze tijd. Dat waren we ons altijd wel bewust. Met de opening, het scholenprogramma en de toespraak van Russell Shorto heeft dat besef een enorme boost gekregen. Mensen kunnen hier de geschiedenis ervaren, ze worden aan het denken gezet over verdraagzaamheid. Het museum is, zoals Shorto zegt, een stukje praktische wijsheid.'

Mensen kunnen hier de geschiedenis ervaren, ze worden aan het denken gezet over verdraagzaamheid.

Lastige keuzes

Bij lastige keuzes en dilemma's keerden Kiers en haar team steeds terug naar de basis van deze vier waarden. En ondertussen staken zij enorm veel tijd in overleg met alle betrokkenen. Af en toe ontstond er grote reuring, bijvoorbeeld toen er nog sprake was van bruggetjes tussen het nieuwe en oude pand. Of toen de plannen voor transformatie van het buurpand bekend werden. 'Over smaak hoeft je het niet altijd eens te zijn, als je maar kunt uitleggen waarom je bepaalde keuzes hebt gemaakt. De transformatie is weloverwogen gebeurd.'

Terugkijkend is Kiers tevreden: 'We hebben de momenten van kritiek ingezet om meer draagvlak voor onze plannen te krijgen. We hebben bij alle partijen betrokkenheid kunnen kweken. Uit de tegenstand die we af en toe kregen, zijn heel positieve dingen voortgekomen. Discussie heeft ons scherp gehouden.'

Nu het museum een nieuwe fase ingaat, krijgt de maatschappelijke opdracht alle aandacht. 'We gaan het methodischer aanpakken, in educatie en in andere programmering. Maar verwacht geen overhaaste acties van de museumdirecteur. 'We gaan daarvoor de tijd nemen. Laten we eerst maar eens kijken hoe het museum "werkt" en wat er zoal op onze weg komt. We gaan onderzoek doen, partners zoeken. We hebben een goede start gehad, dus de lat ligt hoog. We kunnen ons geen oppervlakkigheid permitteren.'

Toespraak Russell Shorto 22 september

Plek van betekenis

Dit is een plek van betekenis. Eigenlijk vind ik dat iedereen op de wereld Ons' Lieve Heer op Solder zou moeten bezoeken. Niet omdat het de volmaakte belichaming van het tolerantie-ideaal is – dat is het niet. De katholieken die hier in de zeventiende eeuw hun kerkdiensten hielden, deden dat achter een soort masker. De gevel van dit gebouw is immers een maskering? Hij verhuult wat erachter zit.

Het gebouw geeft voor iets te zijn wat het niet is. De katholieke inwoners van Amsterdam mochten hier, en in andere 'verborgen kerken' her en der in de stad, diensten houden, mits ze het min of meer heimelijk deden, zonder poeha. Nu, dat is niet bepaald een openlijke viering van het geloof, van de diversiteit. Het is een lauwhartige tolerantie, zou je kunnen zeggen. Stel je tegenwoordig een school voor waar een mix van zwarte en blanke leerlingen op zit, maar waar de zwarte leerlingen een geheime deur aan de achterkant moeten gebruiken. Dat zouden we het tegendeel van een tolerante, moderne instelling vinden.

Godsdienst als lijm

Maar wacht even. Toen die katholieken daar hun kerkdiensten hielden, werden in diezelfde tijd in Engeland en Amerika heksen verbrand. In het protestantse Boston werd een Ierse katholieke vrouw opgehangen wegens 'volharding in afgoderij'. Dat betekende dat ze weigerde haar katholieke geloof te verloochenen. Dus bonden ze haar aan een plank, ontstaken ze een vuur en verbrandden ze haar levend. Ze werd levend verbrand omdat ze katholiek was. Sterker nog, in de zeventiende eeuw was onverdraagzaamheid in heel Europa officieel beleid. De meeste mensen vonden destijds dat de leden van een maatschappij, om haar sterk en standvastig te laten zijn, hetzelfde geloofsstelsel moesten aanhangen. Godsdienst

Sterker nog, in de zeventiende eeuw was onverdraagzaamheid in heel Europa officieel beleid.

was de lijm die een maatschappij bijeenhield. Als een natie zou bestaan uit mensen met uiteenlopende kernovertuigingen – over de aard van God, over de vraag welke dag van de week geheiligd moet worden, of gewone mensen zelf de Bijbel moesten lezen – gold dat als een recept voor chaos.

Religieuze verdraagzaamheid

Toch floreerde de zeventiende-eeuwse Republiek der Verenigde Nederlanden; ze ging tegen de geijkte Europese opvattingen in door een baanbrekende politiek van religieuze verdraagzaamheid te ontwikkelen. En niet alleen verviel de Republiek niet tot chaos, ook werd ze, aantoonbaar en tegen alle waarschijnlijkheid in, de machtigste natie ter wereld. En Amsterdam werd even het middelpunt van alles: handel, wetenschap, uitgeverij, ideeën, moderniteit. Met andere woorden, de Nederlanders lieten de rest van de wereld zien dat die zich schromelijk vergiste. Het heeft enkele eeuwen geduurd eer men die waarheid inzag, en velen willen er nu nog altijd niet aan.

Poldermodel

Maar nogmaals: een lauwhartige vorm van tolerantie. Dit gebouw staat niet voor de viering van religieuze diversiteit, maar voor iets dat meer lijkt op 'voor lief nemen'. Zulke tolerantie is denk ik een onderdeel van de Nederlandse identiteit, en gaat helemaal terug tot de Middeleeuwen en de strijd tegen het water. Het poldermodel is een realiteit. Mensen legden dammen en dijken aan en schiepen land waar dat nog niet was. Ieder lid van de maatschappij moest meewerken om dit stelsel te onderhouden. Dat resulteerde in een politiek bestel en een mentaliteit waarin eensgezindheid als hoogste goed gewaardeerd werd. Je kon niet zeggen: 'We hebben 60 procent van de stemmen, dus trekken we ons niets aan van de overige 40 procent.' Je had iedereen nodig, anders zou je verdrinken.

Foto's: Caro Bonink

Foto: Arjan Bronkhorst

Veel buitenlanders denken abusievelijk dat de Nederlandse tolerantie inhoudt dat alles mag.

Ideaal instrument

Dit betekent dat het leven in Nederland nooit zwart-wit is. Beslissingen zijn nooit werkelijk definitief. Buitenlanders hebben moeite met één Nederlands woord. Nou ja, we hebben met veel Nederlandse woorden moeite, maar met één in het bijzonder. Gedogen betekent zoiets als 'wettelijk verbieden, maar officieel dulden', zeg ik als me ernaar gevraagd wordt. Ik ben een Amerikaan, en Amerika is een land dat zich beroemt op zijn besluitvaardigheid. Volgens Amerikanen heb je gelijk of ongelijk. 'Gedogen' is voor een Amerikaan moeilijk te vatten. Maar in een maatschappij die er veel aan gelegen is dat ieder bij de uitkomst gebaat is, is het begrip een ideaal instrument. Dat zie je in de Nederlandse geschiedenis keer op keer: bij coffeeshops, bij prostitutie of bij de verzuiling. Veel buitenlanders denken abusievelijk dat de Nederlandse tolerantie inhoudt dat alles mag: *laten we de bloemetjes buiten zetten!* Of ze denken dat de Nederlandse tolerantie betekent dat de Nederlanders verstandiger zijn dan de rest van de wereld.

Stronteerlijk

Maar de Hollanders van de Gouden Eeuw waren niet beter dan de rest van de wereld; ze waren geen idealisten. Ik denk eigenlijk dat de Nederlanders minder geïnteresseerd zijn in vraagstukken dan in het bewaren van de onderlinge vrede. De ware Nederlandse religie is volgens mij niet het calvinisme of het katholicisme. Volgens mij

is de Nederlandse religie *gedogen*. Dat is wat er in de zeventiende eeuw gebeurde toen men over godsdienst redetwistte. Sommigen wilden de katholieke godsdienst verbieden uit angst dat de maatschappij erdoor ontwricht zou raken. Anderen hamerden op het principe van religieuze openheid. En beide kampen kregen hun zin: katholieken konden hun geloof in de stad belijden, maar mochten er geen poespas van maken. Doe het achter gesloten deuren, achter een gewone gevel. Wij gunnen jullie de vrijheid jullie godsdienst uit te oefenen, maar we willen het niet zien. Zo drukt dit gebouw het wezen van de Nederlandse tolerantie uit. Het is beperkt, maar in zekere zin is het misschien toch de waarachtigste vorm van tolerantie. 'Het feest van de diversiteit vieren', wat in onze tijd zo'n fiere kreet is, doet mij een beetje hol aan, alsof men een boek met verschillende bloemen bewondert. Terwijl de Nederlandse tolerantie die existentiële noodzaak van de tot hun enkels in de bagger staande middeleeuwse boeren en vissers behelst. Die tolerantie heeft niets verhevens, maar is wel stronteerlijk.

Praktische wijsheid

En deze tolerantie moet ons aller aandacht hebben. Want de situatie waarin de Hollanders duizend jaar geleden verkeerden is precies die waarin we tegenwoordig allemaal verkeren. De wereld is kleiner en gevaarlijker dan ooit geworden. Bij het veranderend klimaat, de stijgende zeespiegels en bedreigend fundamentalisme hoeven we geen feest van de diversiteit te vieren. Wel moeten we elkaar verdragen, ons aanpassen, wegen zoeken om onze verschillende manieren van aanvoelen onder één dak te brengen. Ons' Lieve Heer op Solder, met zijn hoge, achter een ambachtelijke oudhollandse grachtengevel verborgen katholieke architectuur, is niet zomaar een merkwaardig restant van het verleden. Het is een stukje praktische wijsheid. Daarvan zullen we nog veel meer nodig hebben.

RUSSELL SHORTO

Deze toespraak is op 22 september 2015, tijdens de opening van het vernieuwde museum, uitgesproken door de Amerikaanse schrijver en historicus Russell Shorto. Shorto is auteur van de bestseller *Amsterdam – Geschiedenis van de meest vrijzinnige stad ter wereld*. Van 2007 tot 2013 verbleef Shorto in Amsterdam, waar hij directeur was van het John Adams Instituut. Nu woont hij in de staat New York en schrijft hij geregeld voor *The New York Times Magazine*.

Kijk voor een videoregistratie van de opening op www.opsolder.nl.

De ware Nederlandse religie is volgens mij niet het calvinisme of het katholicisme. Volgens mij is de Nederlandse religie *gedogen*.

Opening 2015

Een foto-impressie

Foto's: Caro Bonink / Co de Kruijf

Een uitnodigende ruimte

Tolerantie in 23 talen

Foto: Xsaga/Sjaak Henselmans Fotografie

Het is een prachtige, lege ruimte. Wit. Als je de tweede verdieping van het nieuwe entreegebouw betreedt, zie je rechts door een gigantisch raam de zijkant van het historische gebouw waarin de zolderkerk huist. Op de vloer leidt een gouden spoor vol letters je blik naar de andere zijde van de ruimte, waarachter door drie ramen gevels van grachtenpanden opdoemen. Welkom in de ruimte die *Voices of Tolerance* is gedoopt.

Patrick Roubroeks, creatief directeur van bureau Xsaga, zorgde voor de inrichting. Juist in deze ruimte, met mooi zicht op het oude pand en de rest van de stad, wilde het museum het actuele onderwerp tolerantie aan de orde stellen, legt hij uit. 'Een plek waar je je openstelt voor de ander en bereid bent zijn of haar gedachten te delen. De stad heeft behoefte aan zo'n plek.'

Roubroeks: 'Als je in de zolderkerk bent geweest en daarna in deze ruimte komt, ervaar je dat het gedachten goed van de kerk als het ware door het raam naar binnen slaat. Ik heb dat letterlijk vertaald in de projectie op de vloer, in goud, omdat die kleur in de rest van het museum een belangrijke rol speelt.' Daarbij maakte hij dankbaar gebruik van het licht in de ruimte. 'De zon kan er op een heel bijzondere manier naar binnen vallen. Dus: waarom zouden we niet spelen met dat licht? Het gouden licht op de grond lijkt door het raam uit het oude pand binnen te sluipen. Verder is het een lege ruimte. De mensen moeten hem vullen met hun aanwezigheid en verhalen. Ik heb geprobeerd een uitnodigende ruimte te maken.'

Spraakverwarring

'Als je in gesprek wilt gaan over tolerantie, is het allereerst van belang dat je elkaar kunt verstaan', zegt Roubroeks. 'Zo kwamen we op de vraag: hoeveel talen zijn er eigenlijk? Het zijn er ongeveer 6800, waarvan circa 2300 geschreven talen. Als je dat hoort, zie je de spraakverwarring al snel voor je. Hebben we het met z'n allen wel over hetzelfde als we over tolerantie praten?' Uit die veelheid aan talen koos Roubroeks er 23. 'Van Japans tot Russisch, van Thais tot Swahili. Ook grafisch gezien mooie talen.' Samen met Martin Pypers van ME Studio maakte hij van het woord tolerantie in die 23 talen een grafisch patroon, dat als een brede band over de vloer van de witte ruimte loopt.

Parel

De ruimte is niet helemaal leeg, want in de hoek staat een smal, laag podium, in hoogglans wit geschilderd. Roubroeks ziet daarop al mensen een monoloog over tolerantie houden, of een muzikant optreden. 'Je kunt het podium ook open schuiven, waardoor het dienst doet als bank waarop mensen met elkaar in gesprek kunnen.' Tijdens een schoolreisje had Roubroeks ooit het museum bezocht. Het maakte indruk op de jongen uit Roermond. 'Het is zo'n parel in de stad waarvan je hoopt dat iemand hem je toont.' Hij stelt zich voor dat de docent van weleer in deze nieuwe *Voices of Tolerance* ruimte het gesprek met de leerlingen was aangegaan. 'Er zijn altijd leerlingen bij die, hangend tegen de muren, op zo'n moment aangehaakt worden door de vraag: ben ik eigenlijk wel zo tolerant als ik zelf denk?'

Op een van die witte wanden staat een tekst die als toelichting op de lege ruimte kan dienen. Daarin klinkt onder meer de vraag wat de werkelijke betekenis van tolerantie vandaag is. Sinds kort zijn onder de tekst ook de namen van tien leerlingen aangebracht. Zij gingen hierover tijdens de opening in gesprek met Koningin Máxima in deze ruimte. Roubroeks: 'Dat was een hele eer.'

Hebben we het met z'n allen wel over hetzelfde als we over tolerantie praten?

Een nieuwe huisstijl Museum met de ster

Bij de afronding van de restauratie en de nieuwbouw van het museum past de lancering van een nieuwe huisstijl. Geheel nieuw is die niet; vrienden van het museum en andere betrokkenen bij Ons' Lieve Heer op Solder herkennen zeker vertrouwde elementen.

Studio Berry Slok ontwierp de huisstijl, net als ongeveer tien jaar geleden de vorige versie. Slok nam toen in het woordbeeld een gouden sterretje op, als puntje op de i. 'Ik wilde de naam een kenmerk geven. Die ster ontstond associatief. De katholieke kerk zit immers vol met zulke symbolen. Kijk bijvoorbeeld naar de monstransen. Of kijk naar het plafond van de zolderkerk, waar je een soort stralenkrans van goud ziet.'

Sterren en sieraden

In de nieuwe huisstijl heeft de ontwerper het sterretje 'nog meer karakter' gegeven. 'De ster staat nu echt bovenaan, met daaronder in mooie letters de naam van het museum. Als je goed kijkt, zie je dat de oude ster er als kern nog in zit. Ik heb er enkele stralen aan toegevoegd. Maar het logo voelt daardoor toch anders aan, althans dat hoop ik.' Het museum is er verguld mee, zo zeer zelfs dat medewerkers het sterretje soms te pas en te onpas willen gebruiken. Berry Slok is daar geen voorstander van. 'Het is een soort sieraadje; met zo'n hoofdrolspeler in een huisstijl moet je secuur omgaan. Je moet er geen strooigoed van maken, dan treedt er al snel devaluatie op. Ik zie het als mijn taak om wildgroei tegen te gaan.'

Het is een mooi, duurzaam sieraad geworden.

Dat de ster inmiddels ook op de voorgevel van het nieuwe entreegebouw prijkt, vervult hem echter met trots. 'Dat had ik niet durven dromen. De ster is gegoten en verguld, ergens in Limburg. Het is een mooi, duurzaam sieraad geworden.' Nadat Het Parool de architectuur van het nieuwe gebouw met negen van de tien sterren had gewaardeerd, merkte Slok op: 'Die tiende ster hebben we er zelf op gezet.'

Letters en kleuren

Berry Slok koos ook een nieuw lettertype voor het woordbeeld: hij verving de oude Garamond door de Lexicon, een letter die de Nederlandse typograaf Bram de Does begin jaren '90 ontwierp. 'Een mooie schreefletter, ronde vormen, met een beetje slijke touch.' Voor de bewegwijzering in het museum koos Slok juist voor de schreefloze Interstate. 'In het gebouw gaat het om helderheid; vandaar een strakke, moderne letter.'

In het gebouw gaat het om helderheid; vandaar een strakke, moderne letter.

Nieuw in de huisstijl zijn de vele kleuren. Terwijl voorheen alleen paars en goudkleur werden gebruikt, is er nu een palet aan kleuren. Het zijn allemaal kleuren die in het gerestaureerde museum hun plek hebben gevonden, waaronder het veelbesproken en veel voorkomende paarse dodekop. Ze zijn ook te vinden in het muur-brede wandkleed dat ontwerper Theo Tienhooven liet maken voor het museumcafé. De verticale banen brachten Slok op het idee om streepsgewijs enkele van die kleuren te gebruiken in de huisstijl. Studio Berry Slok werkt vooral voor organisaties in de culturele sector. 'Ik denk dat we voor zeventig procent voor musea werken', zegt Slok. 'Maar met Ons' Lieve Heer op Solder hebben we een heel bijzondere relatie. Het is een ongelooflijk mooi museum, intiem en speciaal. Het is boeiend en inspirerend om daarvoor te werken. Het is een klant met een sterretje.'

Praten

De tien leerlingen die op 22 september met Hare Majesteit Koningin Máxima in gesprek over tolerantie gingen, zaten daar niet zo maar. Ze waren terdege voorbereid op de koninklijke ontmoeting en wisten goed wat ze wilden zeggen.

De leerlingen zijn afkomstig van drie Amsterdamse partnerscholen van het museum, waar ze allemaal het vmbo volgen, van beroepsgericht tot aan de theoretische leerweg. Op school hadden hun klassen al bezoek gekregen van de Amsterdamse rapper Akwasi. Hij daagde de leerlingen uit om hun ideeën en ervaringen op papier te zetten en uit te spreken. Op grond daarvan werden enkelen uitgekozen om namens hun klas het gesprek met de koningin te voeren.

Geluiden

Nadat de tien leerlingen eenmaal een beetje aan dat idee gewend waren, volgden ze een masterclass bij Esther van Duin, jongerenvertegenwoordiger bij de UNESCO. De 23-jarige vrouw, die cultuurwetenschappen studeerde, legde de leerlingen uit hoe ze zo goed mogelijk hun verhaal konden doen. 'Hoe doe je dat, zonder supernerveus te worden? Wat wil je vertellen? Je praat niet elke dag met de koningin, dus dan is het goed dat je haar ook iets kan meegeven.' Ze ging met ze aan de slag; oefenen in kleine groepjes, met een van de leerlingen in de rol van de koningin. Dat werkte heel goed. Zo ontstond gaandeweg een helder beeld van de boodschap, die zeker niet alleen maar 'open deuren' bevatte. Esther van Duin: 'Er zaten echt verrassende geluiden bij. De leerlingen konden goed verwoorden waar tolerantie over gaat. Maar ze gaven ook aan dat het uiteindelijk niet genoeg is. Elkaar in je waarde laten is belangrijk, maar acceptatie van de verschillen – eigenlijk de volgende stap na tolerantie – is belangrijker. Dat idee kwam niet van mij, maar uit de leerlingen zelf. Je moet accepteren dat mensen anders kunnen denken en leven. Dat mensen goed zijn zoals ze zijn.'

Talenten

De leerlingen maken ook in hun eigen omgeving geregeld mee dat de werkelijkheid er anders ziet. Daarbij speelt bijvoorbeeld mee dat ze een niet-Nederlandse achtergrond hebben, maar ook dat ze het vmbo volgen. 'Vmbo'ers worden vaak als een lastige, ongeïnteresseerde groep neergezet – iets wat ik zelf nonsens vind. Ik merk dat de jongeren dat negatieve beeld zelf ook gaan internaliseren. Dat stoort me, omdat het onterecht is. Vmbo'ers hebben ontzettend veel talenten.' De jongerenvertegenwoordiger hapte juist om die reden snel toe, toen het museum haar bij de voorbereiding van de jongeren wilde betrekken. 'Ik werk heel veel op scholen en krijg daar al gauw plusklases voor mijn neus. Het is heel makkelijk om met vwo'ers bezig te zijn, prima, ik doe dat ook graag. Maar tolerantie is iets wat alle jongeren aangaat.'

De vmbo'ers gaven overigens toe dat ze zelf ook wel eens intolerant zijn. 'Die eerlijkheid is heerlijk.' Tegelijk maakten ze duidelijk dat ze zich door het project meer bewust van dat gedrag worden. Het onderstreept volgens Esther van Duin het belang van dergelijke educatieve programma's. Ze levert als jongerenvertegenwoordiger – haar 'mandaat' loopt tot juni 2016 – graag een bijdrage aan het vervolg van het *Voices of Tolerance*-project.

Een bijzondere ontmoeting

met de koningin

Gaandeweg kregen ze door dat ze zélf iets te vertellen hadden, en dat de koningin naar hén zou luisteren.

Zenuwen

De leerlingen waren tijdens de masterclass nog wel 'een beetje zenuwachtig' voor hun ontmoeting met de koningin. 'Maar gaandeweg kregen ze door dat ze zélf iets te vertellen hadden, en dat de koningin naar hén zou luisteren. Het besef dat het niet zozeer om de koningin als wel om hun verhaal ging, sijnpelde door en gaf de leerlingen kracht.'

Esther van Duin, jongerenvertegenwoordiger UNESCO

NIEUW ONDERWIJSAANBOD

Wat is de actuele waarde van vrijheid en (religieuze) tolerantie? Over dit thema ontwikkelt Museum Ons' Lieve Heer op Solder, samen met docenten en leerlingen, een nieuwe onderwijsmethode. Het nieuwe lesprogramma wordt vanaf schooljaar 2016-2017 aangeboden. Meer informatie op www.opsolder.nl. De ontwikkeling van het onderwijsaanbod wordt mede mogelijk gemaakt door het vfonds (www.v-fonds.nl).

Foto's: Caro Bonink

Esther van Duin was zelf niet bij de ontmoeting aanwezig, museumdirecteur Judikje Kiers wel. Zij zegt: 'Het duurde maar een kwartier. Maar dat was wel een kwartier waarin echt iets gebeurde.' Elke keer als ze door de *Voices of Tolerance* ruimte loopt, legt ze het goudkleurige kussentje even terug op de plek waar het op 22 september lag, mooi in het midden van het witte podium. 'Daar zat ze; dit is het koninginnekussen.'

Koffie en kadootjes

Foto: Co de Kruijff

Nieuwe museumwinkel en café

Na bezoek aan het museum nog even rustig napraten, met een kopje koffie of een lunch? Dat kan in het museumcafé, gelegen op de eerste verdieping van het nieuwe entreegebouw. In deze open, lichte ruimte worden diverse dranken en broodjes geserveerd. U heeft vanaf hier ook mooi uitzicht op de gracht. Het bijzondere wandgordijn in het café is ontworpen door Theo Tienhooven. De kleuren van de strepen zijn gebaseerd op de kleuren van het historische huis. Aan de andere wand hangen enkele

vitrinekastjes, met daarin een selectie van de bijzondere vondsten die uit de eeuwenoude beerput onder het museum tevoorschijn kwamen. Entree tot het museumcafé is alleen mogelijk met toegangsbewijs voor het museum. Het museumcafé is bereikbaar met de trap en met de lift. Op de begane grond is de nieuwe museumwinkel gevestigd. De winkel biedt een breed assortiment aan boeken, cadeautjes en souvenirs. De winkel is vrij toegankelijk. Vrienden van het museum krijgen 10% korting op vertoon van hun Vriendenkaart.

Publicatie

Ter gelegenheid van de feestelijk oplevering van het vernieuwde museum is een bijzondere publicatie verschenen, getiteld *Ons' Lieve Heer op Solder*. Het boek – met een veelkleurige linnenband en gouden opdruk – vertelt in groot formaat de historie van het museum. Centraal staan de verhalen van het huis en zijn bewoners, waarnaar in de afgelopen jaren veel onderzoek is verricht. De inleiding is geschreven door Russell Shorto. Het boek is rijk geïllustreerd met foto's van architectuurfotograaf Arjan Bronkhorst. Verkrijgbaar in de museumwinkel en bij de beter gesorteerde boekhandel. Hardcover, 28x23 cm, 127 pagina's, 75 foto's, Ned./Engels, Prijs: € 24,99

Sinterklaas

Voor kinderen hebben we deze dagen een speciale *Feest! Op Solder* audiotour. Tijdens deze individuele tour doorkruisen kinderen het museum en krijgen ze informatie over de oorsprong van het Sinterklaasfeest en verschillende andere feestdagen. Kinderen kunnen punten verdienen met quizvragen en krijgen na afloop een diploma. De audiotour is voor kinderen van 10 t/m 12 jaar.

Openingsaanbieding

Ter gelegenheid van de recente opening van het vernieuwde museum ontvangt u op vertoon van dit speciale nummer van 't Haantje 10% korting op de verkoopprijs. Alleen geldig in onze museumwinkel.

Agenda

6 december Solderviering aanvang 11.00 uur
24 december Kerst nachtmissen 20.00 en 22.00 uur
3 januari 2016 Solderviering aanvang 11.00 uur

Kerstviering

Geniet deze maand van de zolderkerk in kerst-sferen. Ook dit jaar staat er een grote kerststal opgesteld, afkomstig uit de collectie van kunstenaar en verzamelaar Clemens Merkelbach van Enkhuizen die zelf ook de theatrale opstelling van de groep verzorgt. Verder zijn er twee bijzondere reliëfs te zien met afbeeldingen uit het kerstverhaal. De gipsen reliëfs van 70 x 70 cm zijn in 2014 door de heer B.A.M. Peters aan het museum geschonken.

Speciale missen

Op kerstavond, 24 december, zijn er twee speciale missen: om 20.00 uur en om 22.00 uur. Na afloop van de mis wordt in het museumcafé glühwein en warme chocolademelk geschonken. Kaarten kosten € 17,50 p.p. en kunnen gereserveerd worden via viering@opsolder.nl, onder vermelding van het aantal personen en het tijdstip. Vrienden van het museum hebben voorrang bij het bestellen van kaarten. Ontvangt u 't Haantje en bent u nog geen vriend: een mooi moment om dat wel te worden en samen met ons het decemberfeest te vieren.

Zonde

1 oktober 2015 – 30 april 2016

In het Bijbels Museum is de presentatierreeks *Zonde* te zien. Zeven jonge hedendaagse kunstenaars reflecteren door middel van kunstwerken en performances op de zeven hoofdzonden; lust, hoogmoed, woede, luiheid, hebzucht, afgunst, gulzigheid. Tot en met april 2016 presenteert iedere maand een andere kunstenaar een andere zonde. Naast kunst uit eigen collectie, worden prenten van onder meer Rembrandt en Pieter Brueghel uit de collectie van het Rijksmuseum getoond. Tevens is een schilderij van Adriaen van der Werff, een bruikleen van het Rijksmuseum Twenthe, opgesteld. Met het project *Zonde* bouwt het Bijbels Museum verder aan een lange traditie van reflectie en bezinning op de zeven hoofdzonden en de teksten uit de Bijbel die daaraan ten grondslag liggen.

BIJBELS MUSEUM

Ja, ik word vriend van Ons' Lieve Heer op Solder en steun het museum voor

€ 30 per jaar

Een hoger bedrag, namelijk € _____ per jaar

Naam _____

Adres _____

Postcode en woonplaats _____

Telefoonnummer / e-mail adres _____

Handtekening _____

Stuur deze bon op naar: Museum Ons' Lieve Heer op Solder
 Oudezijds Voorburgwal 38-40, 1012 GE Amsterdam
 Vrienden van Museum Amstelkring rek.nr. NL78INGB0004980924

Colofon
 Redactie: Bert van der Kruk, Patricia Bosboom
 Eindredactie: Patricia Bosboom
 Ontwerp: Studio Berry Slok
 Druk: Drukkerij Tesink
 Foto's: Museum Ons' Lieve Heer op Solder, tenzij anders vermeld

Overname van teksten of delen ervan is slechts toegestaan met bronvermelding en/of schriftelijke toestemming van het museum.
 © Ons' Lieve Heer op Solder

